

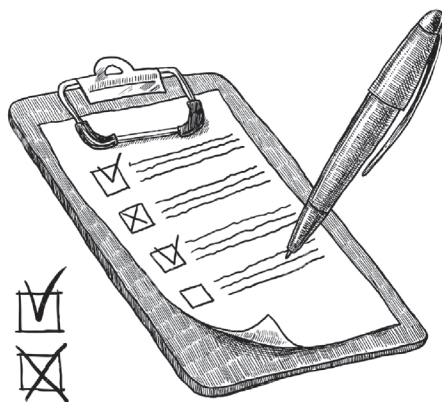

Національно-культурна ідентичність

Анкети для дітей та батьків щодо формування національно-культурної ідентичності молодших підлітків

Катерина ЖУРБА, кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник Інституту проблем виховання НАПН України

Формування національно-культурної ідентичності є важливою умовою існування України як суверенної і незалежної держави, здатної відстоювати свою територіальну цілісність, свої національні інтереси та інтегруватися до Європи. Пропонуємо авторські розробки анкет для молодших підлітків та їхніх батьків, які педагоги зможуть використати під час проведення виховних заходів, батьківських зборів тощо.

Систему сучасного виховання має бути спрямовано на формування моральних цінностей та відповідних якостей особистості.

Тому одним із завдань педагогів є з'ясування ролі національно-культурної ідентичності в моральному становленні та розвитку особистості.

Непересічне значення у формуванні національно-культурної ідентичності в молодших підлітків є усвідомлення ними себе українцями, часткою великого народу, причетними до української культури, нащадками давньої історії, носіями української мови, що виявляється в любові до України, почутті захищеності й значущості в житті країни, причетності до її долі, почуття обов'язку й відповідальності, правдивості, почутті власної гідності.

Пропонуємо авторські розробки анкет, які допоможуть вирішити такі завдання:

- з'ясувати ступінь розуміння молодшими підлітками понять «національно-культурна ідентичність», «гідність», «свобода», «відповідальність», «справедливість», «любов» і усвідомлення їх необхідності в житті нації;
- виявити основні труднощі й проблеми у сформованості національно-культурної ідентичності молодших підлітків у закладах загальної середньої освіти;
- визначити стан усвідомлення цього поняття в батьків молодших підлітків;
- знайти нові можливості та варіанти співпраці батьків та освітніх закладів;
- з'ясувати, яку допомогу від школи потребують батьки у плані формування національно-культурної ідентичності тощо.

Формуємо освіту

Анкета для батьків № 1

Шановні батьки! Просимо вас взяти участь в анкетуванні. Виховання дітей є нашою спільною справою. Ваша думка допоможе покращити процес виховання. Ми цінуємо й поважаємо вашу думку. Дякуємо за співпрацю.

1. Що ви вкладаєте в поняття «національно-культурна ідентичність»?
2. Як ви гадаєте, що можуть зробити батьки для формування національно-культурної ідентичності у своїх дітей?
3. На яку допомогу від школи ви розраховуєте у плані формування національно-культурної ідентичності?
4. Що, на ваш погляд, заважає формуванню національно-культурної ідентичності дітей у сімі?
5. Якою має бути державна політика стосовно своїх громадян і престижу бути українцем?
6. Що змінилось у вашому ставленні до України за роки незалежності?
7. Чого, на вашу думку, Україні вдалось досягти?
8. Які проблеми негативно позначаються на формуванні національно-культурної ідентичності?

Анкета для батьків № 2

Шановні батьки! Просимо вас взяти участь в анкетуванні. Виховання дітей є нашою спільною справою. Ваша думка допоможе покращити процес виховання. Ми цінуємо й поважаємо вашу думку. Дякуємо за співпрацю.

1. Чи ототожнюєте ви себе з українським народом?
2. З чим ви асоціюєте Україну?
3. Якою мовою послуговуєтеся в побуті?
4. Як ви долучаєте дитину до національної культури?
5. Якби від вас залежала нагорода «Герої України», то кому й за що ви б її дали?
6. Чи потрібно сьогодні формувати національно-культурну ідентичність у дітей? Чому?
7. Що може спричинити несформованість національно-культурної ідентичності?
8. Як можна подолати непатріотичне ставлення до Батьківщини?

Анкета для батьків № 3

Шановні батьки! Просимо вас взяти участь в анкетуванні. Виховання дітей є нашою спільною справою. Ваша думка допоможе покращити процес виховання. Ми цінуємо й поважаємо вашу думку. Дякуємо за співпрацю.

1. Чи розповідали ви своїй дитині про Україну? Про предків? Про родину?
2. Як ви вчили своїх дітей любити Україну? Рідний край? Домівку?
3. Про яких видатних українців ви розповідали своїм дітям?
4. Чи розповідали ви дітям, чим славне ваше місто чи село?
5. Якими досягненнями українців ви пишаєтесь?
6. Яке майбутнє в Україні?

Анкета для батьків № 4

Шановні батьки! Просимо вас взяти участь в анкетуванні. Виховання дітей є нашою спільною справою. Ваша думка допоможе покращити процес виховання. Ми цінуємо й поважаємо вашу думку. Дякуємо за співпрацю.

1. Які національні цінності ви вважаєте значимими? Чому?
2. Якою ви хочете виховати власну дитину?
3. Чи потрібно виховувати свою дитину на національному ідеалі?
4. До чого може призвести конфлікт національних та особистісних цінностей?
5. Як, на ваш погляд, має бути сформовано національно-культурну ідентичність у школі?
6. Чи існують спільні форми роботи батьків і вчителів, спрямовані на формування національно-культурної ідентичності в дітей?
7. Які українські традиції підтримує ваша родина?

з кожним номером!

Анкета для батьків № 5

Шановні батьки! Просимо вас взяти участь в анкетуванні. Виховання дітей є нашою спільною справою. Ваша думка допоможе покращити процес виховання. Ми цінуємо й поважаємо вашу думку. Дякуємо за співпрацю.

1. Чи прагне ваша дитина більшої незалежності від дорослих? У чому це виявляється?
2. У чому має полягати свобода дитини вдома? У школі?
3. Як узгоджуються свобода й відповідальність у житті вашої дитини?
4. Чи має ваша дитина обов'язки вдома: постійні _____ ситуативні _____ жодні _____
5. Які доручення ваша дитина виконує із задоволенням, а проти яких — протестує?
6. Як поводить ся ваша дитина, коли вас немає вдома?
7. Чи відрізняється поведінка вашої дитини вдома й у школі?
8. Чи був випадок, коли вашій дитині довелося приймати самостійно рішення? Які саме?

9. Наскільки ваша дитина обходиться без вашої допомоги?

Завжди все робить сама _____

Звертається по допомогу лише тоді, коли має труднощі _____

Потребує постійної підтримки _____

Чекає, щоб усе зробили за неї _____

10. Чи вистачає вам ваших знань, умінь і навичок у вихованні моральної самосвідомості ваших дітей?

11. Яку конфіденційну консультацію ви хотіли б отримати?

12. З яких питань ви відвідали б лекції і семінари, якби була можливість?

Національно-культурна ідентичність формується в процесі безпосередньої участі школярів у навчально-виховних заходах не лише на уроках, а й у позаурочній діяльності.

Позаурочні виховні заходи такого спрямування мають опиратися на знання, здобуті на уроках, які мають поглиблюватись і поширюватись, будуватися за певною системою, враховувати принципи послідовності, наступності, вікові та індивідуальні особливості школярів 5—6-х класів, їх інтереси та ціннісні орієнтації.

Позаурочна діяльність, спрямована на формування національно-культурної ідентичності в молодших підлітків, має сприяти формуванню стійких переконань, розвивати їхню ініціативу, дисциплінувати їх, впливати на розвиток почуттів, моральних якостей, ідеалів.

У позаурочній діяльності молодші підлітки вчаться вирішувати практичні завдання, розв'язувати життєві проблеми.

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства гостро стоїть проблема формування національно-культурної ідентичності в молодших підлітків. Її актуальність пояснюється

як глобалізаційними процесами (стирання границь, асиміляція, зникнення мов і етносів, масова культура), так і кризовими явищами суспільного життя (агресія РФ проти України, сепаратизм, меншовартісність), тиском іноземної культури, засиллям низькопробної теле- й радіопродукції й художньої літератури.

Ці чинники слід враховувати в організації виховної роботи, аби допомогти молодшим підліткам в їх особистому і моральному становленні, що, зрештою, визначило б їхнє ставлення до себе як представника роду, народу, країни.

Залучаючи батьків і дітей до позаурочної діяльності, учителі повинні вибудовувати її так, аби вона зацікавлювала усіх суб'єктів виховного процесу, будила бажання брати участь у цій діяльності.

На наш погляд, важливим є анкетування учнів, яке допомогло виявити їхню цікавість до позанавчальної діяльності, рівень сформованості національно-культурної ідентичності тощо.

Наводимо анкети для учнів.

Анкета «Український вибір»

Дорогий друже! Запрошуємо тебе взяти участь в анкетуванні. Сподіваємося, що тебе також хвилюють ці запитання, тож надіємось отримати щирі й відверті відповіді. Твоя думка важлива для нас. Дякуємо за співпрацю!

1. Що має робити народ, щоб не зникнути й не стати частиною іншого народу?
2. Які цілі перед собою має ставити український народ?
3. Про що завжди мають пам'ятати українці?

4. Які національні інтереси мають об'єднувати всіх українців?

5. Хто для тебе є національним героєм і чому?

6. Що для тебе Україна (одним реченням)?

Формуємо освіту

Анкета «На якому місці?»

Дорогий друже! Перед тобою список понять, у яких відбиваються людські прагнення. Визнач, яке місце в твоєму житті вони посідають та навпроти кожного з них постав цифру, яка б означала місце. Наприклад, на першому місці у мене дружба, тому навпроти цього слова я ставлю цифру 1, на другому... тощо.

— збереження довкілля	— розум
— гроші	— дотримання загальнолюдських моральних принципів і норм життя за 10 заповідями
— доброта	— самоповага
— любов до рідного краю	— веселощі
— дружба	— милосердя
— задоволення	— успішність
— досягнення в спорті, мистецтві	— предмети розкоші
— честь	— любов близьких
— смачна їжа	— повага однокласників
— справедливість	— прагнення походити на свій ідеал
— красивий одяг, прикраси, взуття	— творчість
— комунікабельність, розваги	— дотепність
— відповідальність	— любов до природи
— подальша доля України	— злагода
— родина	— кохання
— співчуття	— економічний і культурний розвиток держави
— почуття власної вишості	— престиж
— рідна домівка	— можливість купувати все, що заманеться
— впевненість у собі	
— чуйність	

Анкета «Україна й українці»

Дорогий друже! Запрошуємо тебе взяти участь в анкетуванні. Сподіваємося, що тебе також хвилюють ці запитання, тож надіємось отримати щирі й відверті відповіді. Твоя думка важлива для нас. Дякуємо за співпрацю!

1. З чим у тебе асоціюється Україна?	5. Чим мають пишатися українці?
2. Як можна охарактеризувати українців?	6. Що негативно позначається на іміджу нашої країни?
3. Якими бачать українців інші народи?	7. Що потрібно зробити українцям, щоб наша країна стала ще кращою?
4. Що потрібно для того, щоб Україна посіла гідне місце серед європейських держав?	

Анкета для учнів «Свобода»

Дорогий друже! Запрошуємо тебе взяти участь в анкетуванні. Сподіваємося, що тебе також хвилюють ці запитання, тож надіємось отримати щирі й відверті відповіді. Твоя думка важлива для нас. Дякуємо за співпрацю!

1. Чому за свободу люди готові покласти власне життя? ☐ А. Тому що без свободи життя втрачає смисл. ☐ Б. Тому що свобода є важливою умовою життя й діяльності людини. ☐ В. Тому що хочуть змін і їх не влаштовують більше ті обмеження, які є в їхньому житті.	3. Що може вартувати більше свободи? ☐ А. Життя людини. ☐ Б. Нічого. ☐ В. Багатство.
2. Чому для тебе свобода є смислом життєвою цінністю? ☐ А. Тому що свобода надає можливість вибору. ☐ Б. Свобода ні в чому не обмежує. ☐ В. Дає усвідомлення невідповідності й невідповідності.	4. Як можна захистити свободу? ☐ А. Тільки цивілізованим способом. ☐ Б. Тільки в боротьбі. ☐ В. Вона дана від природи.
	5. Чи існують межі свободи? ☐ А. Свободу обмежують правилами, законами. ☐ Б. Свобода не має меж. ☐ В. Свобода — це відповідальність.

з кожним номером!